

Govor predsedavajućeg OEBS-u, prvog potpredsednika Vlade Srbije i ministra spoljnih poslova Ivice Dačića na zatvaranju 24. godišnjeg zasedanja Parlamentarne skupštine OEBS-a koje se održava u Helsinkiju:

"Ekselencije,
Dame i gospodo,

Zadovoljstvo mi je što se obraćam na ovom 24. Godišnjem zasedanju Parlamentarne skupštine OEBS-a u dvorani Finlandija, upravo na mestu gde je pre četrdeset godina potpisan Završni akt iz Helsinkija. „Sećanje na duh Helsinkija" prvi je korak u teškim diskusijama u koje moramo da stupimo kako bismo prevazišli aktuelnu krizu.

Tokom ovog sastanka vodili ste debatu o širokom opsegu pitanja od interesa za države učesnice OEBS-a i međunarodnu zajednicu. Veliku pažnju ste neizbežno usmerili na situaciju u i oko Ukrajine, ulogu OEBS-a u prevenciji i upravljanju krizama, i na širu krizu evropske bezbednosti. Najviši prioritet predsedavanja Srbije OEBS-u u središtu svih naših napora jeste da preusmerimo tok izrazito kritične situacije. U isto vreme, postoje i mnoga druga goruća pitanja koja zahtevaju našu pažnju. Ona uključuju: porast protoka migranata i izbeglica na Mediteranu i u oblasti Jugoistočne Evrope, kao i šireg regiona OEBS-a; terorizam, a naročito fenomen stranih boraca – terorista; organizovani kriminal i nelegalnu trgovinu; klimatske promene i mnoga druga pitanja.

OEBS je neizostavan akter u evropskoj bezbednosti. Suočen sa krizom u i oko Ukrajine, OEBS je primenio svoj sveobuhvatan skup mehanizama i postao ključni činilac u potrazi za trajnim političkim rešenjem. Sve strukture i institucije OEBS-a, uključujući Parlamentarnu skupštinu, radile su zajedno kako bi pomogli u rešavanju sukoba. Specijalna posmatračka misija koja nastavlja da prati krhko primirje i, na žalost, je svedok svakodnevnih kršenja, ostaje najvidljiviji napor OEBS-a. Jednako je važno što Trilateralna kontakt grupa, uz učešće OEBS-a, nastavlja s pregovorima o praktičnim koracima za prekid borbi i iznalaženje načina za trajno rešenje.

Kroz brzo reagovanje na krizu u i oko Ukrajine, Organizacija je još jednom dokazala svoju vrednost nakon perioda kada su jedinstvene prednosti OEBS-a često bivale zanemarene. Ali, trebalo bi da se podsetimo njegovog istorijata. Završni akt iz Helsinkija i proces KEBS pružili su ključnu ranu podršku događajima koji su oblikovali evropsku bezbednost tokom proteklih 40 godina. Na tom putu bilo je mnogo različitih faza i važnih prekretnica. Takođe vredi podsetiti i da

vremena nisu uvek bila bez briga, i da je na putu napred bilo prepreka.

Zaista, rane faze tokom sedamdesetih godina 20. veka odvijale su se u kontekstu rivaliteta velesila – zatišju koje se činilo stabilnim, a u stvari je nosilo velike rizike, uključujući one nuklearne. Kako su kontakti između Istoka i Zapada postajali redovniji i diplomate počele da se sastaju u različitim formatima, detant je uzimao maha. Ovaj period smanjivanja tenzija doprineo je Konferenciji za bezbednost i saradnju i njenom trajnom nasleđu, Završnom aktu iz Helsinkija, kao i oni njemu.

Međutim, veliki dogovor iz Helsinkija nije značio da je hladnoratovski sukob završen. Na sastancima KEBS-a koji su usledili, verbalne razmirice između Istoka i Zapada, a naročito između delegacija Sjedinjenih Američkih Država i Sovjetskog Saveza, nastavile su se pre kao pravilo nego kao izuzetak. Helsinški dekalog koji uređuje ophođenje država među sobom i prema svojim građanima bio je otvoren za različita tumačenja i morao je da se uskladi sa razvojem situacije. U to vreme revolucionarni koncept bezbednosti Završnog akta iz Helsinkija je morao da se isproba u realnim situacijama kako bi se dokazala njegova valjanost. Razgovori o obavezama u pogledu političko-vojnih i ekonomskih pitanja, zatim pitanja životne sredine i ljudskih prava i njihovoj primeni su tek počeli. Prvi Sastanak u kontinuitetu, održan u Beogradu tokom 1977-78, obezbedio je kontinuitet u procesu što je, u kasnijim fazama, dovelo do izuzetnih rezultata.

Na posletku, „Helsinški proces“ je zaista olakšao tranziciju od konfrontacije do saradnje i pomogao u stvaranju uslova koji su doveli do kraja Hladnog rata. Pariskom poveljom za novu Evropu iz 1990, države učesnice objavile su „novo doba demokratije, mira i bezbednosti“. I tako je, 1995. godine, nastao OEBS.

Osvrćući se na četrdeset godina proteklih od Završnog akta iz Helsinkija, u isto vreme analiziramo dvadeset godina OEBS-a. Jedan mogući način da se proceni važnost i uticaj neke organizacije jeste da se postavi pitanje - šta bi to bilo drugačije da nje nema? U tom smislu, dozvolite mi da navedem nekoliko primera.

Misije OEBS-a na terenu su jedna od jedinstvenih prednosti naše Organizacije. One pomažu državama učesnicama pri implementaciji svojih obaveza i nezamenjiv su mehanizam za prevenciju kriza i upravljanje konfliktima. Snažno podržavam, i zahvalan sam na sveobuhvatnoj ulozi OEBS-a u negovanju demokratskih institucija, pomirenja i regionalne saradnje u Jugoistočnoj Evropi. Organizacija je takođe dala značajan doprinos u ostalim delovima regiona OEBS-a, i ima potencijal da uradi više.

Tokom proteklih dvadeset godina došlo je do jednog broja situacija kada je inkluzivni okvir za dijalog i saradnju OEBS-a, u kombinaciji sa njegovim konceptom sveobuhvatne bezbednosti, Organizaciju stavio u prvi plan napora za održavanje mira u našem regionu.

OEBS je imao ulogu u olakšavanju dijaloga i nastavlja da radi u okviru odgovarajućih formata za rešavanje produženih konflikata u Moldaviji i na Južnom Kavkazu. Iako rešenje ovih sukoba ostaje van njegovog domašaja, budući da zahteva iskrenu posvećenost svih ključnih aktera, OEBS je doprineo sprečavanju vojne eskalacije i poboljšao živote ljudi koji pate od posledica ovih sukoba. I dok su rezultati ovih napora različiti, nastavak dijaloga uz strpljenje i odlučnost

nema alternativu.

Dame i gospodo,

Parlamentarna skupština OEBS-a pruža dragocenu platformu za promovisanje inkluzivnog dijaloga i zajedničkog delovanja među državama učesnicama OEBS-a. U tom smislu, u okviru Povelje za evropsku bezbednost, koja je 1999. usvojena na Istanbulskom samitu, šefovi država i vlada OEBS objavili su da se „Parlamentarna skupština razvila u jednu od najvažnijih institucija OEBS-a“.

U aktuelnom kontekstu povišenih tenzija, posebno je važno da se ulože napor za prevladavanje razlika kroz međusobnu komunikaciju u cilju jačanja poverenja i ohrabrivanja dijaloga. Stoga bi bilo za duboko žaljenje ukoliko bi osnovna uloga OEBS-a, kao platforme za inkluzivni dijalog, bila podrivena uskraćivanjem viza pojedinim članovima Parlamentarne skupštine OEBS-a. To je, zaista, u suprotnosti sa „duhom Helsinkija“ koji neguju OEBS i njegova Parlamentarna skupština.

OEBS nekada kritikuju zbog neuspeha u sprečavanju ili rešavanju sukoba, uključujući i sadašnji u i oko Ukrajine. Ovakve kritike su bez osnova. OEBS je mehanizam svojih država učesnica. Iako lekcije naučene tokom našeg reagovanja na aktuelnu krizu ukazuju na potrebu da se ojača kapacitet Organizacije za prevenciju i reagovanje na sukobe, OEBS može da uradi samo ono što mu vaša zajednička politička volja dozvoljava. Zato pozivam države učesnice da u većoj meri koriste našu inkluzivnu platformu za dijalog i zajedničko delovanje, i da zajedno rade na iznalaženju rešenja za aktuelnu krizu. Napredak na terenu u i oko Ukrajine, kao i za pregovaračkim stolom, suštinski je uslov ne samo za obnavljanje mira i bezbednosti u našem regionu, već i za jačanje i otpornost naše zajedničke bezbednosne arhitekture. U tome se, kao i uvek, moramo voditi principima Helsinkija. Bez punog poštovanja i stroge primene principa i obaveza OEBS-a, ne može biti ni prave bezbednosti ili stabilnosti u našem regionu.

Nadamo se da ćemo sutrašnjim Neformalnim sastankom na visokom nivou država učesnica podstaći interaktivnu i otvorenu diskusiju o načinima za unapređenje našeg dijaloga o bezbednosti. Biće održan i manji komemorativni događaj nakon kojeg će uslediti suštinska diskusija koja će omogućiti učesnicima da izraze svoja viđenja ključnih izazova, uključujući šire implikacije sadašnje krize po evroatlantsku i evroazijsku bezbednost, i što je još važnije, da naprave planove za budućnost. Generalni sekretar Zanjier će voditi razgovore tokom ove sesije. Uz to, tokom radnog ručka, ambasador Išinger, kao predsedavajući Panelu eminentnih ličnosti, izneće neke ideje za premošćivanje rastućih podela između Istoka i Zapada, kao i za potvrđivanje i učvršćivanje evropske bezbednosti.

Iako smo tek na početku dugog procesa i tek treba da ustanovimo tačan format za dublje diskusije, uveren sam da će OEBS igrati ključnu ulogu u pronalaženju rešenja aktuelne krize i tako povratiti izgubljeno poverenje i ponovo učvrstiti evropsku bezbednost.

Na kraju, želeo bih da čestitam Parlamentarnoj skupštini na impresivnom projektu „Helsinki +40“ koji je obeležio godišnjicu Završnog akta seminarima koncentrisanim na njegovo trajno nasleđe koji su doprineli neformalnim razgovorima u okviru procesa „Helsinki +40“ pokrenutom na Ministarskom savetu u Dablinu. U ovoj godini jubileja, Projekat je dobrodošao doprinos razgovorima o budućnosti bezbednosti u našem regionu i budućnosti OEBS-a.

Hvala vam."